HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

KEMPELEEN
ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN
LINJAUKSET 2006 JA 2011 PÄIVITETTY LUKU 6

SISÄLTÖ

JOHDANTO **1**

1. ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN TOIMINTA-AJATUS **1**

2. NÄKEMYS KASVUN JA OPPIMISEN YMPÄRISTÖSTÄ ESIOPETUKSESSA **2**

2.1. NÄKEMYS LAPSESTA JA OPPIMISESTA 2
2.2. OPPIMISYMPÄRISTÖ 3

3. TOIMINTATAVAT **5**

3.1. LEIKKI 5
3.2. KOKONAISVALTAINEN OPPIMINEN 5
3.3. VERTAISRYHMÄN MERKITYS OPPIMISPROSESSISSA 6

4. ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET **6**

4.1. KIELI JA VUOROVAIKUTUS 6
4.2. TAIDEKASVATUS 7
4.2.1. Kuvataide ja kädentaidot *7*
4.2.2. Musiikki *7*
4.3. TERVEYSKASVATUS 8
4.4. LIIKUNTA 8
4.5. MATEMATIIKKA 9
4.6. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO 9
4.7. ETIIKKA JA KATSOMUS 10

5. YHTEISTYÖ ESIOPETUKSESSA **11**

5.2. TIEDONSIIRTO ESIOPETUKSESTA KOULUUN 12
5.3. YHTEISTYÖ MUUN VARHAISKASVATUKSEN KANSSA 12

6. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI SEKÄ TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA

6.1. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA
6.1.1. ESIOPETUKSEN YLEINEN, TEHOSTETTU JA ERITYINEN TUKI
6.1.2. YKSILÖLLISET SUUNNITELMAT ESIOPETUKSESSA
6.1.3. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN MUKAINEN ESIOPETUS

6.2. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA
6.2.1. ESIOPETUKSEN OPETUSJÄRJESTELYIHIN LIITTYVÄ TUKI SEKÄ TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUT
6.2.2. ESIOPETUKSEN OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

7. LAPSEN KEHITTYMISEN JA OPPIMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI **26**

7.1. LAPSEN ITSEARVIOINTI 27
7.2. AIKUISEN OMAN TYÖN ARVIOINTI 27
7.3. ESIOPETUSSUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI 27
7.4. TOIMINNAN TOTEUTUMISEN JATKUVA ARVIOINTI 27

LÄHTEET
LIITTEET

Kempeleen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset

Johdanto

Kempeleen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset pohjautuu Opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteisiin, jotka on vahvistettu 19.12.2000 alkaen toistaiseksi. Nämä kunnan esiopetuksen opetusssuunnitelman linjaukset on päivitetty keväällä 2006 ja asiakirjan on hyväksynyt Kempeleen sivistyslautakunta 30.8.2006.

Kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset ohjaavat kasvatus- ja opetustyötä kaikissa Kempeleen esiopetusyksiköissä. Yksiköt tarkentavat omissa opetussuunnitelmissaan kunnan linjauksissa mainittuja tavoitteita ja sisältöjä toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi. Niissä tuodaan näkyviin kunkin yksikön omia vahvuuksia ja painotuksia. Esiopetuksen toteutuksessa tulee ottaa huomioon sekä varhaiskasvatuksen, että perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Kempeleessä elokuussa 2006

Päivitystyöryhmä

Opetushallitus 2.12.2010 antamassaan määräyksessä DNO 51/011/2010 edellyttää kuntia uudistamaan esiopetussuunnitelmansa vastaamaan uutta Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Uusi esiopetussuunnitelma tulee ottaa käyttöön 1.8.2011 alkaen.

Kempeleessä voimassa oleva ”Kempeleen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset 2006” päivitetään luvun 6 ja LIITTEET kohtien osilta.

Muilta osin Kempeleessä käyttöön jäävä ”Kempeleen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset 2006” noudattaa opetushallituksen muuttuneita Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Kempeleessä kesäkuussa 2011
Päivitystyöryhmä

1. Esiopetuksen järjestämisen toiminta-ajatus

Varhaiskasvatus, esiopetus ja alkuopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetukseen luodaan turvallinen, monien mahdollisuuksien oppimisympäristö, jossa lapsi tuntee tulevansa hyväksytyksi omana itsenään. Esiopetuksen tavoitteena on tukea lapsen kehitystä ja antaa eväitä oman elämän rakentamiseen.

Tuemme opetuksessa ja kasvatuksessa:

- rehellisyyttä
- oma-aloitteisuutta
- luottamusta itseen ja omiin kykyihin
- hyviä tapoja
- ryhmän jäsenyyteen kasvamista
- erilaisuuden hyväksymistä
- ympäristön ja luonnon arvostamista ja niistä huolehtimista

2. Näkemys kasvun ja oppimisen ympäristöstä esiopetuksessa

2.1. Näkemys lapsesta ja oppimisesta

Lapsella on oikeus olla lapsi ja lapsuus sinänsä on arvokasta aikaa. Lapsi oppii leikin, mielikuvituksen ja elämysten avulla. Lapsen omaa kehitysvaihetta kunnioitetaan. Hän saa omassa tahdissaan harjoitella oppimisen taitoja. Lapsen oppiminen perustuu aiempaan tietoon ja oppimiskokemuksiin. Esiopetuksessa toteutetaan lapsilähtöistä kasvatusta. Lapsen lähtökohdat, sekä ajatukset ja kysymykset ovat olleellinen osa toiminnan suunnittelua. Suunnittelussa ja toiminnan toteuttamisessa on tärkeää ottaa huomioon vertaisryhmän merkitys.

Tavoitteena:

- innostuksen säilyminen
- oppimisen ilo
- uteliaisuus ja tiedonjano
- kokeilunhalu

2.2. Oppimisympäristö

Esiopetuksen oppimisympäristöstä puhuttaessa tarkoitetaan lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä.

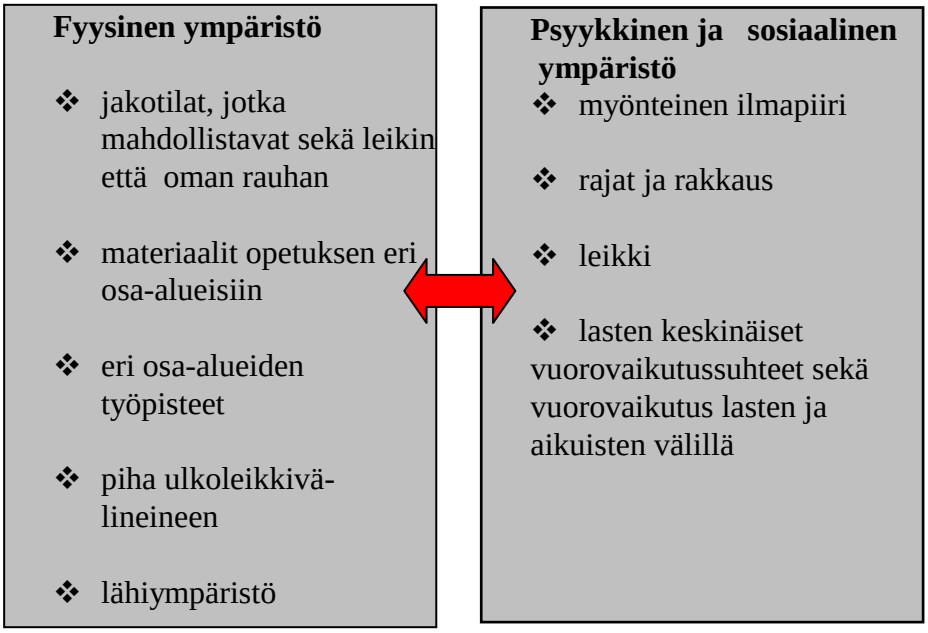

Lapsen oppimisympäristö rakentuu ympärillä olevista asioista = tarjoumista. (R-L. Korkeamäki 1999) (kuva 1). Nämä ovat avainasemassa oppimisympäristön luomisessa. Aikuinen tuo oppimisympäristöön elementtejä, jotka eivät välttämättä muuten kuulu lapsen elinympäristöön. Tarjouma suo lapsen itse kehittää oppimistaan eteenpäin. On myös mahdollista, että lapsi voi tässä vaiheessa olla tarjouman ulkopuolella, mikäli ei ole vielä valmis oppimaan. Ympäristö saa lapsen tekemään ja keksimään omia luovia ratkaisujaan. Niitä ovat mm. hyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja aikuisten välillä sekä lasten kesken. Tarjoumaa on myös ympäristö, jossa toiminta toteutuu. Siihen kuuluu sisätilat, piha ja lähiympäristö.

Tarjoumassa löytyy koko ajan uusia toimintamahdollisuuksia. Se antaa mahdollisuuksia täyttää sen hetkisiä tarpeita. Lisäksi se vastaa myöhempiin tarpeisiin, jotka syntyvät kun lapsi on pitkään tässä ympäristössä (esim. tekstien lissäntyminen tai muuttuminen).

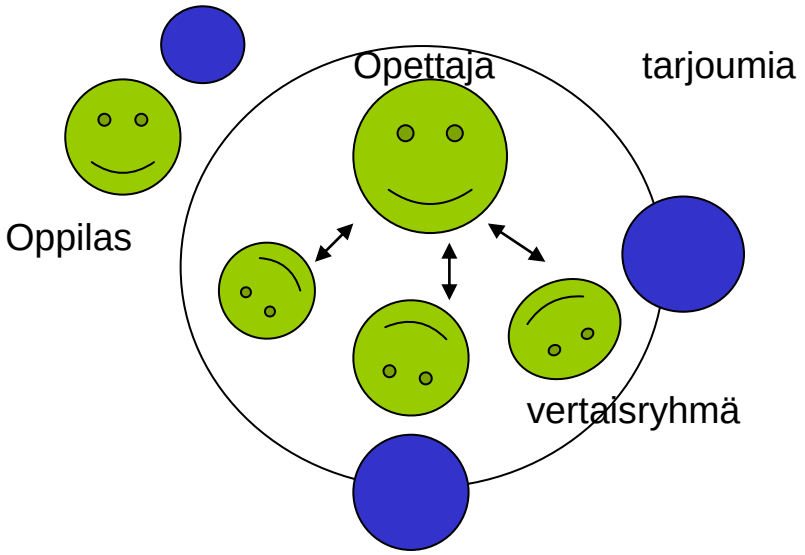

KUVA1. Oppimisympäristö (R-L.Korkeamäki 1999.)

Aikuinen tukee ja kannustaa lasta itsenäiseen toimintaan

Aikuinen mm. :

- ottaa ohjauksessaan huomioon lapsen taidolliset ja tiedolliset valmiudet
- tuo tarjolle merkityksellisiä asioita, auttaa lasta etsimään tarvitsemaansa
- rakentaa oppimisympäristön lapselle haastavaksi
- havainnoi ja dokumentoi
- antaa turvallisen sylin
- on lapsen oppimisen malli
- innostaa ja rohkaisee
- ohjaa lapsen mielenkiintoa
- arvioi koko oppimisprosessia

3. Toimintatavat

Esiopetuksen toimintatavat perustuvat leikkiin, kokonaisvaltaiseen oppimiseen ja toimimiseen vertaisryhmässä. Työskentely perustuu lapsen elinympäristöön läheisesti liittyviin ilmiöihin ja tapahtumiin, sekä niistä saatuihin kokemuksiin. Työskentelyssä kehitetään lapsen karkea- ja hienomotorisia taitoja, omatoimisuutta, keskittymiskykyä ja ohjeiden noudattamista. Lasta ohjataan pitkäjännitteiseen työskentelyyn ja työn loppuun saattamiseen. Hyvin tehty työ lisää oman ja toisen työn kunnioittamista.

3.1. Leikki

Leikki on esiopetusikäisen lapsen keskeinen toiminta- ja oppimistapa. Leikki toimintamuotona on luontevaa ja lasta myönteisellä tavalla aktivoivaa toimintaa. Leikkiin tarvitaan aikaa ja tilaa sekä sisällä, että ulkona.

Leikkiminen edistää uusien asioiden oppimista. Lapsi oppii leikkimällä esim. kieltä, vuorovaikutustaitoja ja ryhmäsääntöjä.

Luovat leikit ovat leikkejä, joita lapset itse keksivät ja kehittelevät, esim. roolija rakenteluleikit, näytelmälliset ja ilmaisulliset leikit. Sääntöleikit ovat valmiita leikkejä, joissa on yhteiset säännöt, kuten liikunta-, laulu-, piiri-, ns. lattialeikit, pihaleikit ja didaktiset leikit. Esiopetuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin leikkeihin.

3.2. Kokonaisvaltainen oppiminen

Esiopetus pohjautuu eri sisältöalueiden kokonaisuuksiin, jotka toteutuvat mm. teemoina ja projekteina. Kokonaisuudet sisältävät lapselle merkityksellisiä asioita, joiden avulla hän oppii ja jäsentää uusia tietoja ja taitoja. Oleellista oppimisen kannalta ovat elämykset, kokemukset ja vuorovaikutus lasten kesken, sekä lasten ja aikuisten välillä. Teemat ja projektit ovat osa esiopetuksen sisällöllistä kokonaisuutta.

3.3. Vertaisryhmän merkitys oppimisprosessissa

Vertaisryhmä on oppimisessa lapsen apu. Lapset kiinnostuvat siitä, mikä toisia lapsia kiinnostaa (kuva1). Vertaisryhmä auttaa lasta tunteiden, tietojen ja taitojen kehittymisessä. Lapsia ohjataan ottamaan huomioon ja auttamaan toisiaan. Toisten auttaminen kasvattaa vastuuntuntoa ja lisää lasten turvallisuuden tunnetta.

4. Esiopetuksen sisältöalueet

4.1. Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline. Kielellisen kehittymisen tärkeitä tavoitteita ovat vuorovaikutustaitojen, keskustelemisen, kysymisen, kertomisen ja kuuntelemisen oppiminen. Lapsen kielellisen tietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan loruillen, riimitellen ja erilaisia tekstejä lukien.

Alkavan luku- ja kirjoitustaidon perustana on lapsen mielenkiinnon herääminen suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan. Lapsen kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tekstejä, ilmaisuja, sanoja, kirjaimia sekä äänteitä hänelle mielekkäissä yhteyksissä leikin avulla. Aikuinen mallintaa lapselle kirjoitusta; ”kirjoittaa ääneen” niin, että lapsi oppii ymmärtämään puhutun kielen muuntamisen kirjoitukseksi ja kirjoitetun puheeksi. Lapsen omia alkavia luku- ja kirjoittamisyrityksiä tuetaan.

Sisältöjä:

- lapsen oma ilmaisu ja esiintyminen
- puhuminen
- kuunteleminen
- keskusteleminen
- sadut, tarinat, lorut
- lukuleikit
- kirjainmuodot / suuraakkoset
- käsite- ja sanavaraston laajentaminen
- lukusuunta

4.2. Taidekasvatus

Esiopetuksessa kaikenlaiset taidekokemukset ja -elämykset ovat merkittävä osa lapsen tunne-elämän kehitystä sekä tiedollista ja taidollista oppimista. Lapsen aistiherkkyys, luovuus, itseilmaisu ja mielikuvitus harjaantuvat omin käsin tekemisen, musisoimisen, liikkumisen ja draaman avulla. Lasta kannustetaan omiin oivalluksiin ja ratkaisuihin. Lapsi tutustuu ympäröivän maailman ilmiöihin havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Lapsen kulttuurista identiteettiä vahvistetaan.

Lapsi saa tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä.

4.2.1. Kuvataide ja kädentaidot

Lasten työt ovat tärkeä osa esteettistä oppimisympäristöä. Lasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään. Työskennellessään lapsi saa onnistumisen kokemuksia, ja hänen hienomotoriset taitonsa harjaantuvat.

Sisältöjä:

- tutustuminen monipuolisiin materiaaleihin, työvälineisiin ja –tapoihin
- kuvallisen ajattelun kehittäminen: kuvalliset mielikuvat, tilan hahmottaminen, tunnekokemukset
- tekniikat: piirtäminen, maalaaminen, rakentaminen, muotoaminen, painaminen
- askartelu
- tekstiili- ja puutyöt

4.2.2. Musiikki

Musiikkikasvatuksen tärkein tavoite on herättää lapsen kiinnostus musiikkiin. Musiikin kautta lapselle tarjotaan myönteisiä elämyksiä. Lapsi saa ilmaista itseään ja kokea onnistumisen riemua.

Menetelminä käytetään laulu-, soitto-, kuuntelu- ja liikuntatuokioita. Erilaiset rytmiharjoitukset luovat pohjaa oppimiselle ja musiikkia yhdistetään luontevasti muihin sisältöalueisiin.

Sisältöjä:

- ilmaisu, esittäminen, laulaminen, kuunteleminen, improvisointi
- rytmi, sävel ja tempo
- kulttuuriperinnön säilyttäminen
  leikit, lorut, perinnelaulut ja -soittimet
- rytmi- ja kehosoittimet
- äänenkäyttö

4.3. Terveyskasvatus

Lasta ohjataan tekemään omaa terveyttään ja turvallisuuttaan edistäviä valintoja ja ratkaisuja. Myönteisellä, ohjaavalla terveyskasvatuksella luodaan hyvä alku tulevaa elämää varten.

Sisältöjä:

- päivittäisen hygienian tärkeys
- harjoitellaan syömään monipuolista ja terveellistä ruokaa
- riittävä uni ja lepo
- ulkoilu ja liikunta
- turvallinen liikkuminen liikenteessä
- tapaturmien ennaltaehkäisy

4.4. Liikunta

Monipuolinen liikunta edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Monipuolisen sisä- ja ulkoliikunnan avulla luodaan positiivisia liikunnan kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä. Näin tuetaan myös lapsen myönteistä käsitystä itsestään ja omista taidoistaan. Esikouluikäisen lapsen liikuntakasvatuksessa tulee huomioida lapsen fyysisen kunnon ja taitojen suunnitelmallinen kehittäminen.

Sisältöjä:

- seikkailu- ja luonto- ja liikuntaleikit
- palloilu
- hiihto ja luistelu
- uimakoulu
- luova liikunta, temppuilu
- musiikkiliikunta
- välineliikunta

4.5. Matematiikka

Tavoitteena on myönteisen asenteen muodostuminen matematiikkaa kohtaan jamatemaattisen ajattelun kehittyminen. Matematiikan oppiminen edellyttää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä. Lasta ohjataan kiinnostumaan luonnollisista, arkipäivän tilanteista nousevista matemaattisista ilmiöistä, käsitteistä ja ongelmanratkaisusta. Ympäristön ja ajan hahmottamista harjoitellaan leikkien ja pelien avulla.

Sisältöjä:

- esineiden luokittelu, vertailu, sarjoittaminen ja järjestäminen
- lukukäsite; lukumäärä, lukusana ja numeromerkit 0-10
- aika, avaruudelliset käsitteet
- muodot ja geometriset kappaleet (3-ulotteinen ympäristö)
- mittaaminen
- raha
- pelit

4.6. Ympäristö- ja luonnontieto

Lasta ohjataan havaitsemaan ja kokemaan luontoa ja sen kauneutta. Tavoitteena on, että lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan sekä luonnonvaraista että rakennettua ympäristöä ja erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Hän oppii tuntemaan oman toimintansa vaikutuksen lähiympäristöönsä. Lasta ohjataan havaintojen, johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen harjoittelemalla, kokeilemalla, tutkimalla sekä toisten kanssa pohtimalla. Myönteisen ympäristösuhteen kehittymiseksi lapsen on koettava elinympäristönsä turvallisena ja kiinnostavana tutkimus- ja leikkipaikkana.

Sisältöjä:

- minä ja elinympäristöni; minä itse, perhe, sukulaiset, erilaisuuden hyväksyminen, elämän ja kasvun edellytykset
- oman lähiympäristön kasveihin ja eläimiin tutustuminen
- lähiympäristö, Kempele kotiseutuna, eloton ja elollinen luonto, sääilmiöt
- aika ja avaruus: vuodenajat, kuukaudet, viikonpäivät, vuorokaudenajat, kello
- kierrätys ja jätteiden lajittelu
- ”jokamiehen oikeudet”

4.7. Etiikka ja katsomus

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä. Tavoitteena on yleisesti hyväksyttyjen eettisten arvojen välittyminen, myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittyminen ja suvaitsevaisuus muita kohtaan.

Esiopetuksen eettinen ja kulttuurinen katsomuskasvatus lähtevät lasten vanhempien elämänkatsomuksellisen vakaumuksen kunnioittamisesta.

4.7.1.Eettinen kasvatus

Käytännön kasvatukselliset tilanteet ja pedagogiset ratkaisut rakentuvat arvopohjaan, suvaitsevuuteen ja erilaisten näkökulmien kunnioittamiseen.

Sisältöjä:

- tapakasvatus
- lasten elämään kuuluvien erilaisten eettisten kysymysten käsittely keskustelujen, roolileikkien ja draamaharjoituksien avulla
- hyvän ja pahan, oikean ja väärän välisten erojen pohtiminen
- arvostava suhde luontoon ja elinympäristöön

4.7.2. Kulttuurinen katsomuskasvatus

Kaikille lapsille yhteinen kulttuurisen katsomuskasvatuksen tavoitteena on tukea katsomuksellisen ajattelun kehittymistä.

Sisältöjä:

- lapsi saa tietoa suomalaisesta uskonnollisesta kulttuuriperinnöstä (esim. kirkkovuoden juhlat)
- lasta ohjataan tuntemaan ja arvostamaan oman kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintöä
- lapsi tutustuu ryhmässä olevien lasten elämänkatsomuksellisiin taustoihin, tapoihin ja juhliin vierailujen ja keskustelujen avulla

4.7.3. Uskontokasvatus ja elämänkatsomustietokasvatus

Perustuslain säännösten puitteissa esiopetukseen sisältyy myös uskontokasvatusta ja sille vaihtoehtoista elämänkatsomustietokasvatusta, joihin osallistumisesta päättää lapsen huoltaja.

Uskontokasvatuksen sisältöjä:

- lapsi tutustuu oman uskontonsa keskeisimpiin sisältöihin, juhliin ja tapakulttuuriin
- turvallisuuden tunteen ja lapsen identiteetin muodostumisen tukeminen
- lapsi osallistuu seurakunnan kanssa yhteistyössä järjestettyihin tilaisuuksiin

Elämänkatsomustietokasvatuksen sisältöjä:

- eettinen kasvu
- kulttuuri-identiteetti
- ihmissuhteet, reiluus, suvaitsevaisuus, huolenpito
- ihmisen ja luonnon suhde

5. Yhteistyö esiopetuksessa

5.1. Yhteistyötahot esiopetusvuoden aikana

Esiopetusvuoden tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat lasten vanhemmat. Yhdessä vanhempien kanssa keskustellen suunnitellaan ja arvioidaan lapsen esiopetusvuoden kulkua. Lukuvuoden alkaessa laaditaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen henkilökohtainen esiopetussuunnitelma (liite 1).

Lukuvuoden kuluessa yhteistyötä tehdään myös terveydenhoitajan, lääkärin ja hammashoitajan kanssa. Kiertävä erityislastentarhanopettaja tai koulun erityisopettaja ovat myös tärkeitä yhteistyökumppaneita lapsen kasvatusta ja kehitystä tukevissa asioissa. Tarvittaessa yhteistyössä ollaan puheterapeutin ja psykologin, sekä toiminta- ja fysioterapeuttien kanssa. Koulunkäynnin

aloittamisen kannalta keskeisissä asioissa yhteistyötä tehdään koulun erityisopettajan ja lapsen tulevan luokanopettajan kanssa.

Vuosittain tehdään yhteistyötä seurakunnan ja uimahallin työntekijöiden kanssa. Uinnin opetuksesta vastaavat uimaopettajat.

5.2. Tiedonsiirto esiopetuksesta kouluun

Tiedonsiirtolomake (liite 3) on siirtokeskustelujen pohjana. Lapsen esiopetuksen opettaja täyttää lomakkeen, jonka vanhemmat hyväksyvät allekirjoituksellaan. Tiedonsiirtolomakkeen liitteenä on ”Tulevan koululaisen haastattelu” (liite 4), jonka vanhemmat täyttävät yhdessä lapsen kanssa. Keskustelu tiedonsiirtoasioista käydään tarvittaessa lapsen huoltajien kanssa.

Esiopetuksen opettaja kertoo tiedonsiirtolomakkeeseen kirjatut koulunkäynnin kannalta oleelliset asiat lapsen tulevalle luokanopettajalle. Mukana keskusteluissa voi tarvittaessa olla kelto, koulun erityisopettaja ja terveydenhoitaja.

5.3. Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen kanssa

Esiopetuksen alkaessa toimitetaan päivähoidossa ja neuvolassa tehty Viisikko-tehtävistö esiopetuksen opettajalle. Huoltajat tuovat perhepäivähoidossa tai kotona olleiden lasten Viisikot esikouluun. Viisivuotiaana päiväkodeissa olleiden lasten osalta tiedonsiirtokeskustelut käydään ennen esiopetusvuoden alkua lapsen aiemman ja tulevan lastentarhanopettajan kesken. Tällöin siirtyy esiopetukseen myös lapsen Viisikko-tehtävistö.

Toukokuussa järjestetään lapsen tulevassa esiopetuspaikassa tutustumispäivä. Lapsi tuo silloin mukanaan etukäteen kotiin postitetun tehtävän ”Lapsen ajatuksia tulevasta esiopetusvuodesta” (liite 5).

6. Kasvun ja oppimisen tuki sekä tukimuodot esiopetuksessa

6.1 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa

Esiopetuksessa tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä. Työskentelyn tulee olla leikinomaista ja lapsen kehitystasosta lähtevää toiminnallista ryhmä- ja yksilöohjausta. On tärkeää huolehtia lapsen mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea lapsen myönteistä käsitystä itsestään.

Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehittymistarpeet. Kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä lapsien yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Esiopetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että lapsen tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä (PoL 30 § 1 mom.). Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi lapsen kasvua ja oppimista tulee arvioida säännöllisesti. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia kasvun ja oppimisen turvaamiseksi. Tämä ehkäisee ongelmien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista.

Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saa tasavertaisesti oikea-aikaista,

varhaista ja riittävää tukea kasvulleen, kehittymiselleen ja oppimiselleen. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Huoltajalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. Tuki annetaan lapselle omassa esiopetusyksikössä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä lapsen siirtämistä toiseen esiopetusryhmään tai esiopetusyksikköön. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

Kempeleen perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot, eri toimijoiden vastuut ja työnjako on koottu yleisen, tehostetun ja erityisen tuen käsikirjaan Onnistu kasvun- ja opinpolulla.
.

ETU- ohjauspalvelut

Kempeleen kunnassa aloittaa syksyllä 2011 toimintansa Erityisen tuen ohjauspalvelut (ETU-ohjauspalvelut), jonka tehtävänä on tukea esi- ja perusopetuksen toimintaa

- vastaamalla erityisen tuen asiakasohjauksesta
- toimimalla yhteyshenkilönä erityisen tuen asioissa
- koordinoimalla erityisen tuen toimintaa
- keräämällä, tilastoimalla ja analysoimalla tietoa yleisen, tehostetun ja erityisen tuen alueelta
- valmistelemalla kerätyn tiedon pohjalta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen resurssien jakoa
- kehittämällä yhteistoimintaa sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden kanssa

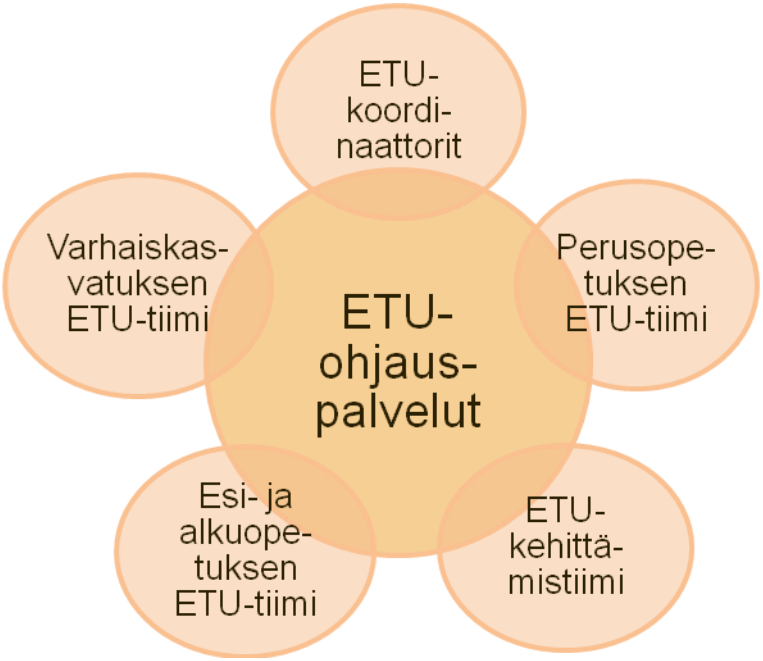

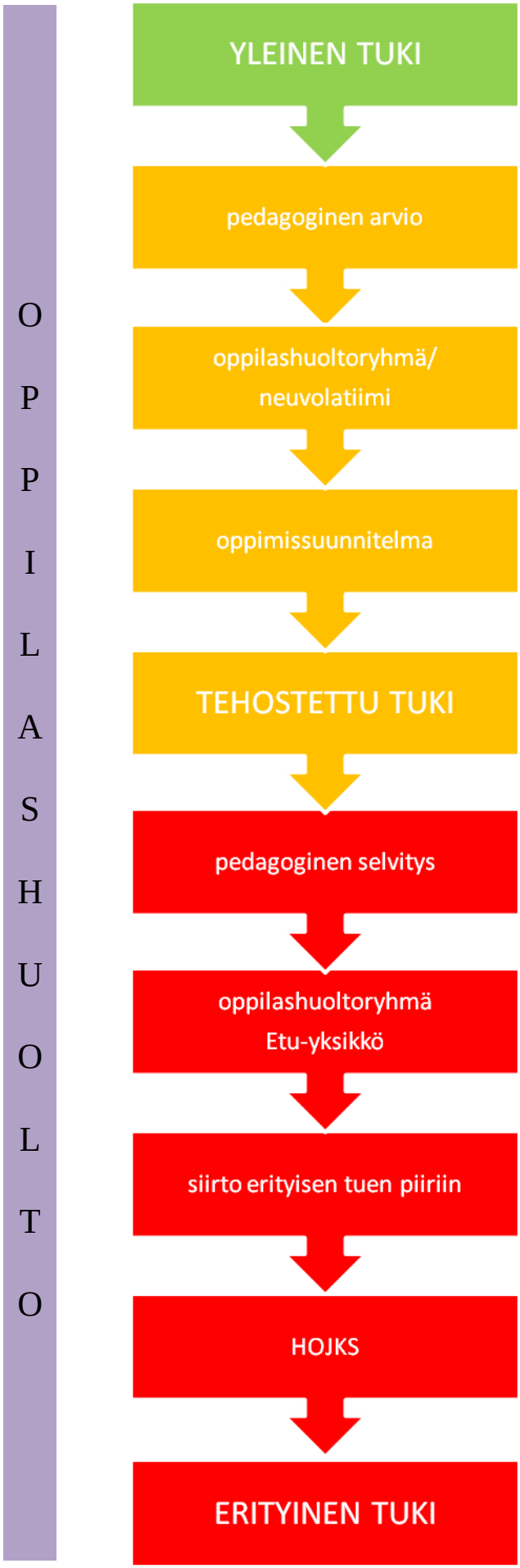

Tuki opinpolun eri vaiheissa

Yleinen tuki on kaikille lapsille suunnattua tukea. Sen avulla pyritään ennaltaehkäisemään oppimisvaikeuksia. Tukea annetaan pääsääntöisesti lapsen omassa oppimisympäristössä. Yleistä tukea on eriyttäminen, opettajien yhteistyö ja erilaiset joustavat opetusjärjestelyt.

Pedagogisessa arviossa selvitetään, mitä yleistä tukea lapsi on saanut. Se tehdään yhteistyössä lasta opettavan lastentarhanopettajan ja erityisopettajan kanssa.

Tehostetun tuen aloittamisesta neuvotellaan moniammatillisesti oppilashuollon yhteistyönä. Oppimissuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsema tehostettu tuki.

Tehostetussa tuessa yleisen tuen muotoja lisätään ja monipuolistetaan.

Pedagoginen selvitys on moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys lapsen oppimisen etenemisestä, tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä ja se käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Erityistä tukea annetaan lapsille, joiden oppimisen tavoitteet eivät toteudu riittävästi yleisen ja tehostetun tuen muodoilla. Opetus on pääsääntöisesti erityisopetusta. Ennen erityisen tuen aloittamista lapselle tehdään moniammatillisesti pedagoginen selvitys ja sen jälkeen erityisen tuen päätös. Opetuksen tavoitteet ja tarvittava tuki kirjataan lapsen HOJKSiin.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvat kaikki esiopetuksen työntekijät. Oppilashuollon erityispalveluja ovat terveydenhuolto, sosiaalityö, psykologipalvelut sekä ostopalveluna hankittavat kuntoutuspalvelut.

6.1.1 Esiopetuksen yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikille lapsille suunnattua tukea. Tuki annetaan erilaisin joustavin järjestelyin kuten opetusta eriyttämällä, esiopetusryhmiä joustavasti muuntelemalla ja kasvatushenkilöstön yhteistyöllä. Yleisen tuen tarve kartoitetaan monipuolisen havainnoinnin ja esiopetuksen opettajan täyttämän Havainnointi- ja tiedonsiirtokaavakkeen avulla.

Eriyttämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla esiopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluvaa esiopetuksen sisältöaluetta, muotoa, opetusmenetelmää tai havainnollistamistapaa muokataan. Lapsen erilainen oppimiskyky, -nopeus ja/tai -vaikeudet otetaan huomioon opetuksen yleistä järjestämistä koskevassa suunnittelussa. Opettaja voi vaihdella oppimiseen ja opettamiseen käytettävää aikaa tai opetettavan aineksen laajuutta ja syvyyttä. Opetusmenetelmät ja/tai materiaalit voivat olla myös eriytettyjä. Oppimisympäristöä voi muokata joustavasti mm. erilaisilla ryhmittelyillä ja istumajärjestyksellä.

Esiopetuksen joustavilla ryhmittelyillä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että ryhmiä muodostetaan rinnakkaisryhmien lapsista esim. oppimisvalmiuksien, taitotasojen tai oppimistyylien mukaan. Kaikessa opetuksessa pyritään tarjoamaan lapselle mahdollisuuksia omaksua opeteltava asia useamman aistin kautta.

Kasvatushenkilöiden yhteistyöllä tarkoitetaan sitä, että opettajat jakavat vastuun esiopetusryhmän opetuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. He työskentelevät yhtäaikaisesti ja vuorovaikutteisesti toistensa ja lasten kanssa käyttäen esim. yhteistoiminnallisia opetusmenetelmiä ja hyödyntäen omia vahvuuksiaan.

Tehostettu tuki

Tehostetussa tuessa yleisen tuen muotoja lisätään ja monipuolistetaan. Tehostettua tukea annetaan lapselle, jonka kasvun ja oppimisen tuen tarve on pitkäkestoista ja / tai säännöllistä. Tuki suunnitellaan yksittäistä lasta varten kokonaisuutena. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään lapsen

kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon (Liite 6)

Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama yleinen tuki, kuntoutus ja arvio niiden vaikutuksista
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla, esim. kuntoutuksella, lasta tulisi tukea

Oppilashuoltotyössä moniammatillisesti käsitellyn pedagogisen arvion perusteella aloitetaan tehostettu tuki. Lapselle laaditaan tehostetun tuen ajaksi oppimis- ja kuntoutussuunnitelma (Liite7).

Erityinen tuki
Erityistä tukea annetaan lapselle, jonka oppimisen tavoitteet eivät toteudu riittävästi yleisen ja tehostetun tuen muodoilla. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista esiopetuksen tukimuodoista. Ennen erityisen tuen päätöstä on kuultava lapsen huoltajaa sekä tehtävä lapselle pedagoginen selvitys (Liite8).

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama tehostettu tuki (Liite9), kuntoutus ja arvio niiden vaikutuksista
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet

6.1.2 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (Liite1)
Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on jokaiselle lapselle tehtävä suunnitelma kasvun ja oppimisen etenemisestä. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva pedagoginen asiakirja.

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata lapselle hyvät kasvun ja oppimisen edellytykset. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta lapsen tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan.

Lapsen esiopetuksen oppimis- ja kuntoutussuunnitelma (tehostettu tuki) (Liite7)
Oppimis- ja kuntoutussuunnitelma on suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta. Opettajat laativat oppimis- ja kuntoutussuunnitelman kaikille tehostettua tukea saaville lapsille.

Tehostettuun tukeen liittyvä oppimis- ja kuntoutussuunnitelma sisältää seuraavat tiedot:

- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- lapsen oppimisvalmiuksiin, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä sosioemotionaalisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- pedagogiset ja oppimisympäristöön sekä kuntoutukseen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät ja työskentelytavat, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatustoimintaan
- lapsen edistymisen seuranta ja arviointi, arviointitavat ja ajankohdat sekä lapsen itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa, pedagogista arviota sekä lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa huoltajan luvalla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (Liite10)
HOJKS on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka laaditaan erityistä tukea saavalle lapselle. Se on opetussuunnitelmaan perustuva pedagoginen asiakirja, joka tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. HOJKSissa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Lapsen HOJKSissa kuvataan:

- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- lapsen oppimisvalmiuksiin, työskentelytaitoihin, sosioemotionaalisiin taitoihin sekä motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta sekä arviointi, arviointitavat ja ajankohdat sekä lapsen itsearviointi
- pedagogiset ja oppimisympäristöön sekä kuntoutukseen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät ja työskentelytavat, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- moniammatillinen yhteistyö ja eri toimijoiden vastuualueet
- esiopetuksen järjestäminen muun esiopetuksen yhteydessä ja/ tai erityisryhmässä sekä integroituminen muuhun esiopetukseen
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatustoimintaan
- kuljetusten järjestelyt sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjaus ja valvonta
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapsen esiopetuksen oppimis- ja kuntoutussuunnitelmia, pedagogista selvitystä sekä lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa huoltajan luvalla.

6.1.3 Eri kieli- ja kulttuuriryhmien mukainen esiopetus

Esiopetukseen tuleville laissa määritellyille eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille järjestetään riittävät tukitoimet. Tällaisia ryhmiä voivat olla saamen-, romani- ja viittomakieliset sekä maahanmuuttajat. Esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen opetus on mahdollista järjestää muun esiopetuksen yhteydessä, perusopetukseen valmistavana opetuksena tai näiden yhdistelmänä. Opetuksen järjestämiseksi tehdään tarpeen vaatiessa yhteistyötä lähikuntien kanssa.

6.2 Kasvun ja oppimisen tukimuodot esiopetuksessa

6.2.1 Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Erityisopetus
Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea lapsen oppimista. Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, esiopetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun HOJKSin mukaisesti.

Erityisopetus järjestetään lapsen etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun esiopetuksen yhteydessä. Esiopetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon, että kaikki lapset voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Esiopetuksen opettaja käyttää lasten erilaisia tarpeita tukevia pedagogisia menetelmiä ja työskentelytapoja.

Pidennetty oppivelvollisuus
Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset

lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta perustuu asiantuntijalausuntoon ja se tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa perusopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää seitsemän vuotta.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan aina henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä (Liite11). Tarvittavat palvelut järjestetään kunnan omana toimintana tai tarvittaessa ostopalveluna.

Esiopetusryhmässä lapsen ohjaus- ja avustamistehtävissä työskentelee erityislastenohjaaja yhteistyössä opettajan kanssa. Tuen tulee edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Ohjaajan tehtävänä on tukea lasta opettajan tai terapeuttien ohjeiden ja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Hän huolehtii lapsen avustamisesta ja ohjaamisesta esiopetuksen aikana. Ohjaaja voi huolehtia myös oppilaan apuvälineistä, lääkkeistä, hygieniasta ja oppimisympäristöstä. Tarvittaessa hän voi toimia yhteyshenkilönä kodin ja esikoulun välisessä yhteistyössä.

6.2.2 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

Oppilashuollon järjestäminen, rakenne, tavoitteet ja toimintatavat

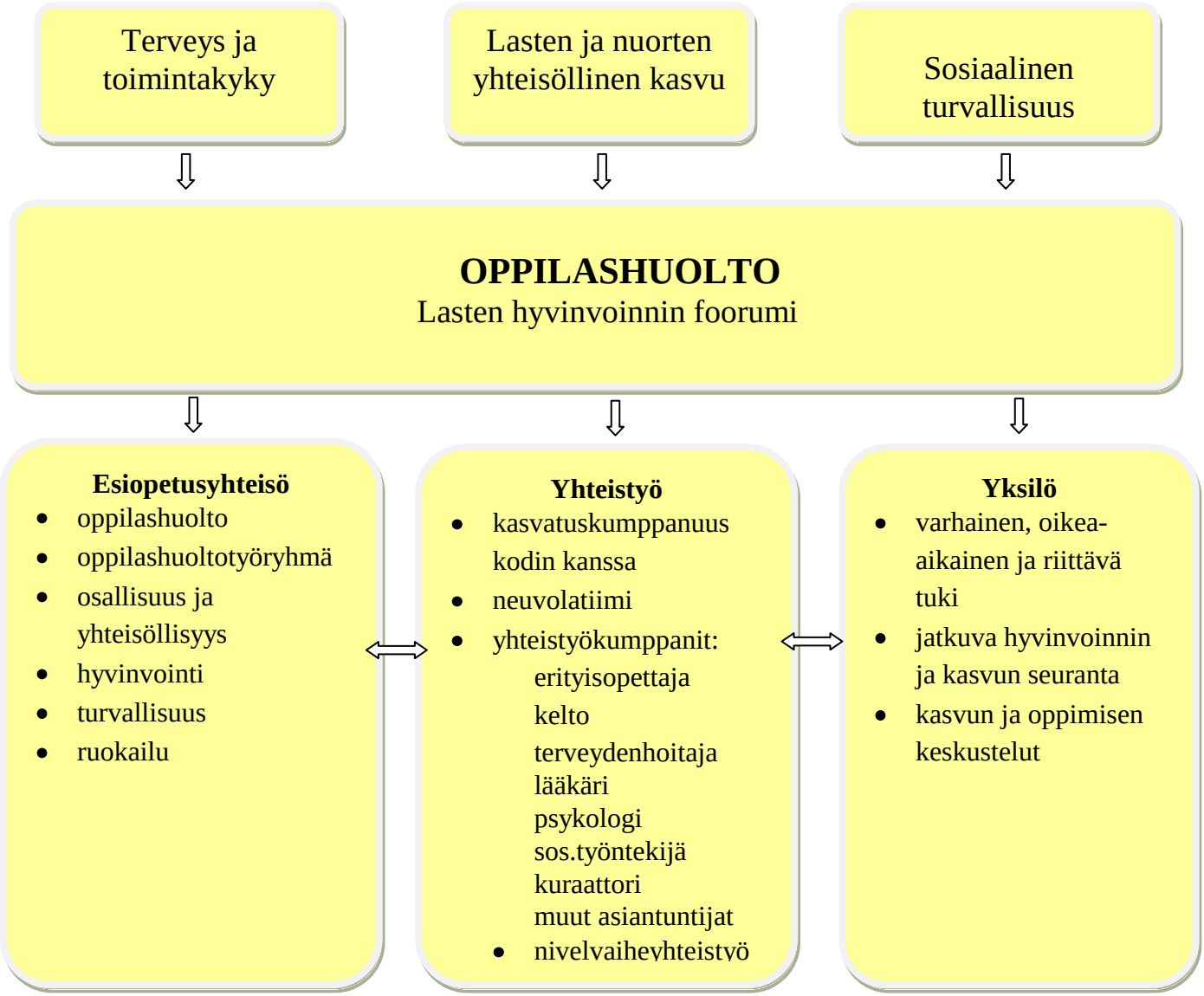

Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät seuraavat oppilashuollon palvelut:

- kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto: yksilölliset terveystarkastukset ja yksilöllinen terveysneuvonta, jotka esiopetuksessa järjestetään neuvolapalveluina
- lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen

Oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää esiopetusyhteisön hyvinvointia. Oppilashuollosta huolehtivat kaikki esiopetuksen työntekijät ja oppilashuoltopalveluista vastaavat toimijat yhdessä kotien kanssa.

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että huoltajan ja lapsen näkemyksiä kuunnellaan. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa.

Oppilashuoltotyön koordinoijana ja kehittäjänä toimii jokaisessa perusopetusyksikössä oppilashuoltoryhmä. Sen tehtävänä on oppimiseen ja kasvuun liittyvien haasteiden ennaltaehkäisy, tukitoimien suunnittelu ja yhteistyö eri verkostoryhmien kanssa. Oppilashuoltoryhmä on säännöllisesti toimiva moniammatillinen työryhmä, jonka kokoonpanon jokainen yksikkö määrittelee tarpeen ja tilanteen mukaan. Esiopetusikäisten lasten pedagogisiin järjestelyihin liittyviä kysymyksiä ja asiakirjoja (pedagoginen arvio, pedagoginen selvitys) käsitellään tarpeen mukaan oppilashuoltoryhmässä, kun taas lapsen kuntoutukseen liittyvät asiat käsitellään pääsääntöisesti neuvolatiimissä.

Esiopetuksen ruokailu

Ruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä esiopetuksen ja ruokahuollon henkilöstön kanssa. Yhteistyössä huoltajan ja lapsen sekä terveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta lapsen yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

Turvallisuuden edistäminen

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa yhteisön toimintakulttuuria.

Ongelma- ja kriisitilanteissa lapsesta vastuussa oleva henkilöstö toimii oman yksikkönsä turvallisuussuunnitelman mukaisesti yhteistyössä lapsen huoltajien ja turvallisuus-asiantuntijoiden kanssa. Väkivallan ja kiusaamisen ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville.

Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät asiat. Esiopetuksessa oleva lapsi saa ilmaisen taksikuljetuksen, mikäli esikoulumatka on yli kaksi kilometriä tai kulkureitti on vaarallinen. Muissa tapauksissa sekä aamu- ja iltapäivähoidossa olevan lapsen kuljetuksesta vastaavat huoltajat.

Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus. Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä lasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne lapsen opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin lapsen asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilashuoltotyössä käsitellään monia lasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Nämä asiat kirjataan oppilashuoltoryhmän kaavakkeeseen (Liite12).

Esiopetuksen oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen opetuksen asianmukaista järjestämistä edellyttävät välttämättömät tiedot. Vaikka tiedon

luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

7. Lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta ja arviointi

Esiopetuksessa arviointi pohjautuu oppimiskäsitykselle, jossa lapsi nähdään aktiivisena oppijana. Samalla otetaan huomioon lapsen kasvuympäristö sekä aikaisempi kasvu ja kehitys. Arvioinnin tarkoituksena on löytää kunkin lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Näiden lisäksi arviointi auttaa tunnistamaan mahdollisia tuettavia alueita.

Arviointi perustuu esiopetuksen yleisiin tavoitteisiin ja jokaiselle lapselle laadittuun henkilökohtaiseen esiopetuksen suunnitelmaan (liite1). Arvioinnin tukena käytetään havainnointilomaketta (liite 2). Esiopetusvuoden alussa erityislastentarhanopettaja /erityisopettaja ja esiopetuksen opettaja suunnittelevat ja aikatauluttavat yhdessä mahdollisten koko lapsiryhmän arviointitehtävistöjen käyttöä.

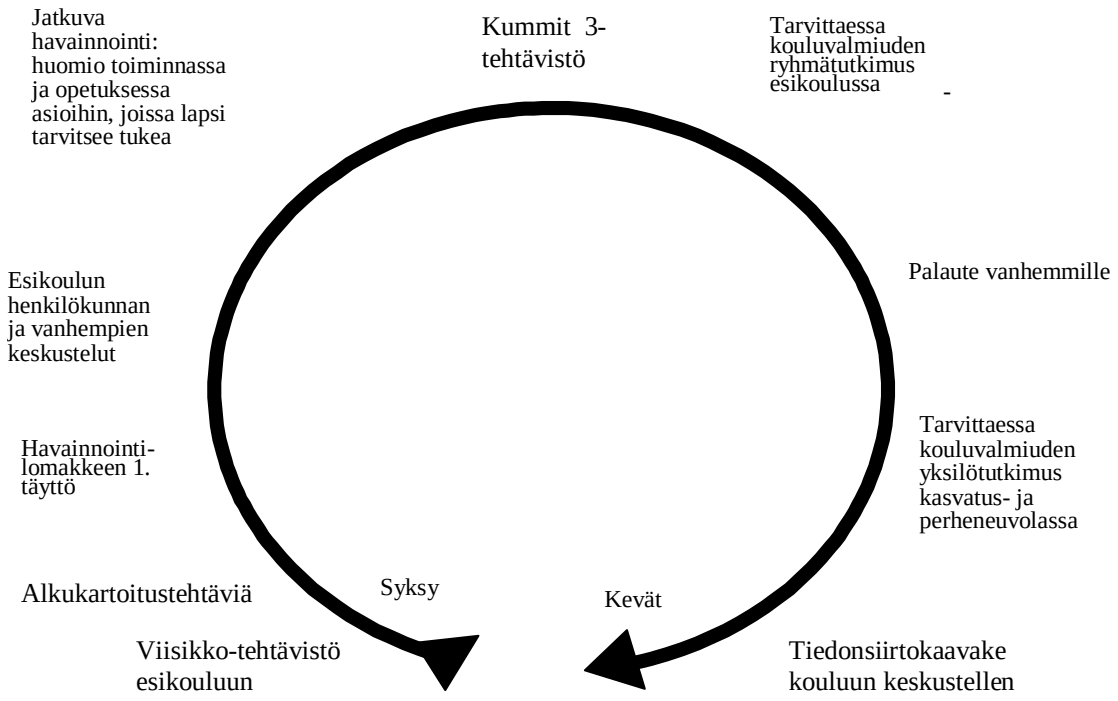

Kuva 2. Kouluvalmiuden arviointi esiopetusvuonna

7.1. Lapsen itsearviointi

Opettajan tulee ohjata lasta itsearviointiin, joka tukee lapsen minäkuvan kehittymistä. Lasta autetaan huomaamaan miten hän edistyy taidoissaan. Arvioinnin välineinä käytetään mm. keskusteluja ja dokumentointia. Ryhmässä lapsi peilaa omaa osaamistaan suhteessa toisiin lapsiin. Vuorovaikutustilanteet ovat itsearvioinnin kehittymisen kannalta tärkeitä.

Esiopetusvuoden päätteeksi annetaan osallistumistodistus, joka ei sisällä henkilökohtaista arviointia.

7.2. Aikuisen oman työn arviointi

Aikuinen arvioi omaa työtään suhteessa lapseen ja hänelle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arviointikeskustelua esiopetussuunnitelman mukaisesta toiminnasta käydään omassa työtiimissä, kollegiaalisesti ja koko henkilöstön kesken esim. pedagogisissa palavereissa.

7.3. Esiopetussuunnitelman seuranta ja arviointi

Esiopetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt ovat jatkuvan arvioinnin kohteina. Arviointia tehdään toiminnassa lasten kanssa, esiopetuksen henkilöstön kesken ja vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa.

7.4. Toiminnan toteutumisen jatkuva arviointi

Kunta on velvollinen seuraamaan esiopetuksen toteuttamista järjestämispaikasta riippumatta. Esiopetuksen järjestämisen ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käytetään valtakunnallista ja kuntakohtaista (TAK) laadunhallinnan arviointimenetelmää.

Suunnitelmallisella arvioinnilla lisätään esiopetusyksikön henkilökunnan, huoltajien ja sidosryhmien tietoisuutta yhteisistä tavoitteista ja päämääristä.

Esiopetusta antavassa yksikössä arvioidaan:

- omaa yksikköä ja sen toimintaa
- yksikön opetussuunnitelmaa

- kasvatustavoitteita
- opetusmenetelmiä ja työtapoja
- koulutusta; sisäistä ja ulkoista

Esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmat muodostavat yhtenäisen jatkumon. Sen toteutuminen vaatii yhteistä koulutusta ja sitoutumista yhteistyön rakentamiseen esimiestasoa myöten.

Esiopetussuunnitelmatyötä ja sen sisällöllistä kehittämistä seuraa työryhmä, johon nimetään jäsenet esiopetusta antavista yksiköistä. Työryhmä tarkistaa Kempeleen esiopetuksen opetussuunnitelman linjaukset tarvittaessa. Ne hyväksytetään sivistyslautakunnassa. Päivitystyöryhmän nimeää kunnan esiopetusvastaava.

LÄHTEET

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000, Opetushallitus 64/011

Kempeleen koulustrategia 2001-2005

Kempeleen koulustrategia 2005 - 2008

Kouluvalmiuden arviointi Turussa. Päivähoidon, vanhempien ja kasvatus- ja perheneuvolan yhteistyötä. Turun kaupungin sosiaalikeskuksen julkaisu nro 1 A/1999.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2002
vuosiluokat 1-2
Opetushallitus 12/011/2002

Esiopetus tavoittellisen oppimispolun alkuna; Högström, Saloranta (toim.) Opetushallitus 2001

Julkaisemattomat lähteet

Korkeamäki, R-L.1999. Luentomuistiinpanot Opetushallituksen esiopetussuunnitelma-koulutuksessa.

LIITTEET

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma	liite 1
Havainnointi- ja tiedonsiirtokaavake	liite 3
Tulevan koululaisen haastattelu	liite 4
Lapsen ajatuksia tulevasta esiopetusvuodesta	liite 5
Pedagoginen arvio	liite 6
Oppimis- ja kuntoutussuunnitelma	liite 7
Pedagoginen selvitys	liite 8
Yleisen/tehostetun tuen tarkistuslista	liite 9
HOJKS	liite 10
Kasvun ja oppimisen tuen tarpeen arviointi päivähoidossa/esiopetuksessa olevalle lapselle	liite 11
Oppilashuoltoryhmän kaavake	liite 12

Liite 1

LAPSEN ESIOPETUKSEN OPPIMISSUUNNITELMA

Lapsen nimi: _____Syntymäaika_____

Esiopetuspaikka ja toimintavuosi _____

Esiopetuksesta vastaava opettaja: _____

Perheen ja esiopetuksen yhteinen suunnitelma on osa laadukasta esiopetusta. Suunnitelmassa yhdistyvät perheen asiantuntemus omasta lapsesta sekä esiopetus-henkilöstön kokemus ja osaaminen. Vanhempien täytettyä tämän lomakkeen, käydään hoito- ja kasvatuskeskustelut vanhempien ja esiopetushenkilöstön kanssa. Nämä keskustelut toimivat tärkeänä osana esiopetuksen suunnittelua ja toimintaa. On toivottavaa, että esikoululainen on mukana lomakkeen täyttämisessä.

YHTEISTYÖTAHOT ESIOPETUSVUOTENA

Lukuvuoden aikana esiopetusta antava yksikkö tekee yhteistyötä tarvittaessa erityislastentarhanopettajan, koulun erityisopettajan, neuvolan terveyden-hoitajien, lääkärin ja psykologin kanssa sekä puhe-, toiminta – ja fysioterapeuttien kanssa, mikäli lapsi saa näitä palveluja. Koulunkäynnin aloittamisen kannalta keskeisissä asioissa yhteistyötä tehdään lisäksi keväällä koulun erityisopettajan ja luokanopettajan kanssa.

Annan luvan yhteistyön kannalta tarpeellisten tietojen tai lapsen kehitystä koskevien asioiden välittämiseen.

___ Kyllä
___ Ei

TÄRKEITÄ TIETOJA LAPSESTANNE

Perheesemme kuuluvat:

_____
_____
_____

Muuta tärkeää tietoa lapsestanne: (esim ruokavalio, allergia, puheterapia, toimintaterapia tms)

_____
_____
_____
_____
_____

Lapseni vahvat alueet
(tiedot, taidot, luonteenpiirteet, harrastukset yms.):

_____
_____
_____
_____
_____

Lapseni tarvitsee tukea tai rohkaisua seuraavissa asioissa
(esim kaverisuhteet, omatoimisuus, pettymystensietokyky yms)

_____
_____
_____
_____
_____

LAPSEN ESIOPETUKSEN OPPIMISSUUNNITELMA
Lapsen yksilölliset esiopetuksen tavoitteet

Mitkä asiat ovat lapsellenne tärkeitä ja mistä hän erityisesti pitää

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Millaisia odotuksia teillä on lapsenne esiopetuksesta.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Millaista yhteistyötä toivotte?

_____
_____
_____
_____

Keskustelu käyty _____
Keskustelijat _____

HAVAINNOINTI- JA TIEDONSIIRTOKAAVAKE

Liite 3

Lapsen nimi:		Syntymäaika:
Esiopetuspaikka:	Ryhmä:	Opettaja:

OMATOIMISUUS, TUNNEILMAISU, SOSIAALISET- JA TYÖSKENTELYTAIDOT	osaa	harjoittelee	ei hallitse vielä
OMATOIMISUUS - pukeutuminen, syöminen jne.			
TUNTEIDEN HALLINTA JA LEIKKI - lapsi suhtautuu aikuisiin luottavaisesti (kertoo asioistaan, ilmaisee toiveitaan ja tarpeitaan)			
- lapsi ilmaisee tunteitaan			
- lapsi ratkaisee erimielisyyksiä myönteisin keinoin			
- lapsi osaa kohdata pettymyksiä			
- lapsi leikkii yhdessä toisten lasten kanssa			
TYÖSKENTELYTAIDOT - lapsi keskittyy toimintaan			
- lapsi noudattaa sääntöjä peleissä ja leikeissä			
- lapsi on kiinnostunut annetuista tehtävistä			
- lapsi suorittaa tehtävät loppuun			
- lapsi pystyy itsenäiseen työskentelyyn			

Lisätietoja (esim. luonteenpiirteet):

_____

_____

_____

_____

MOTORIIKKA JA KÄDENTAIDOT	osaa	harjoittelee	ei hallitse vielä
- lapsi on mielellään mukana liikuntaleikeissä			
- lapsi suoriutuu liikuntatuokioiden tehtävistä			

- lapsi osaa leikata saksilla			
- lapsi jäljentää kirjaimia ja numeroita			
- lapsi piirtää ihmishahmon			
- kätisyys	oikea	vasen	vaihtaa

Lisätietoja (esim.hahmottaminen)

_____

_____

KIELELLISET TAIDOT	osaa	harjoittelee	ei hallitse vielä
- lapsi kertoo ja kuvailee asioita ja tapahtumia			
- lapsi ymmärtää ohjeita ryhmätilanteissa ja toimii niiden mukaan			
- lapsi kuuntelee satuja ryhmätilanteissa ja muistaa kuulemansa			
- lapsi riimittelee			
- lapsi rytmittää sanoja tavujaon mukaisesti			
- lapsi kuulee ja tunnistaa sanojen alkuäänteitä			
- lapsi on kiinnostunut lukemaan oppimisesta			
- lapsi osaa lukea			

Lisätietoja:_____
_____

MATEMAATTISET TAIDOT	osaa	harjoittelee	ei hallitse vielä
- lapsi osaa laskea ja siirtää nappulaa lautapelissä silmäluvun mukaisesti			
- lapsi päättelee kuvasarjasta tapahtuminen kulun			
- lapsi ymmärtää matemaattisia käsitteitä (luokitteluun, vertailuun ja järjestykseen liittyviä)			
- lapsi tunnistaa luvut 0-10			
- lapsi ymmärtää lukumäärä-numeromerkkivastaavuuden			

Lisätietoja:_____
_____

Vanhempien ajatuksia lapsen koulun aloituksesta:_____
_____
_____

Mahdolliset aikaisemmat tukitoimet:
_____
_____

Paikka ja aika:
_____

Allekirjoitukset:

Vanhemmat:_____ _____

Opettajat: _____ _____

Liite 4

HEI TULEVA KOULULAINEN!

ESIKOULU ALKAA OLLA NYT LOPUILLAAN. OLET VUODEN AIKANA KASVANUT JA OPPINUT UUSIA ASIOITA. NÄIHIN KYSYMYKSIIN VASTAAMALLA VOIT KERTOA OPETTAJALLESI TÄRKEITÄ SINUA KOSKEVIA ASIOITA.

NIMI_____

1. MITÄ LEIKKEJÄ SINUSTA ON KIVA LEIKKIÄ?

2. MITÄ ASIOITA OSAAT JO MIELESTÄSI HYVIN?

3. MITÄ HALUAISIT ENITEN OPPIA KOULUSSA?

4. MIKÄ ON MIELESTÄSI HAUSKINTA KOULIUN ALOITUKSESSA- TAI MIKÄ ASIA MIETITYTTÄÄ?

5. MITÄ ASIOITA JÄI MIELEESI ESKARIVUODESTA?

Uuden esikoululaisen tärkeitä asioita: Liite 5

Hei esikoululainen! Lapsen nimi:_____

Meille täällä esikoulussa on hyvä jo etukäteen tietää, mitkä asiat ovat juuri sinulle tärkeitä.
Tämä voisi olla ensimmäinen eskaritehtäväsi. Olisi hienoa, jos vastaisit vaikka äidin tai isän kanssa yhdessä kysymyksiimme.

1. Mitä leikkejä sinusta on kiva leikkiä?

2. Kenen kanssa on kiva leikkiä?

3. Mitä asioita osaat jo mielestäsi hyvin?

4. Mitä haluaisit oppia esikoulussa?

5. Jännittääkö jokin asia esikoulun aloituksessa? Mikä?

6. Onko mukava tulla esikouluun? Miksi /miksi ei?

Tähän saat piirtää jotakin, mitä haluat:

KIRJOITA TÄHÄN NIMESI:

Vanhemman viestejä esikoulun aikuisille:

Liite 6

PEDAGOGINEN ARVIO ESIOPETUS
tehostetun tuen päätöksentekoa varten

lapsi _____ **syntymäaika**_____

esiopetusyksikkö ja ryhmä_____

lastentarhanopettaja _____

erityisopettaja/ kelto _____

1. **Lapsen kasvun ja oppimisen tilanne**

Lapsen vahvuudet
Oppimisvalmiudet
Tuen tarpeet (omatoimisuus, tunneilmaisu, sosiaaliset ja työskentelytaidot, motoriikka ja kädentaidot, kielelliset taidot, matemaattiset taidot)

Liitteenä esiopetuksen tiedonsiirtokaavake ☐

2. **Millaista yleistä tukea lapsi on saanut / on tarjottu? Arvio tuen vaikutuksesta.**

TUKITOIMI	merkitse rasti, jos kokeiltu	EI VAIKUTUSTA	AUTTANUT VÄHÄN	AUTTANUT PALJON
selkeät säännöt ja käytänteet ryhmässä				
ylimääräiset ärsykkeet karsittu ryhmätilasta				
eriytetty työskentelytila (esim. sermit, muu tila)				
joustavat ryhmittelyt				
päiväohjelman läpikäyminen yhdessä				
tehtävälistan/toimintasuunnitelman käyttö				
eriyttäminen, miten ?				
havainnollistamismateriaalin käyttö				
apuvälineet				
henkilökohtainen ohjaus				
erityislasten-/koulunkäyntiohjaajan tuki				
osa-aikainen erityisopetus, miten paljon?				
säännöllinen palaute tehtävien tekemisestä				
säännöllinen palaute käyttäytymisestä				
palkkiojärjestelmät				
kuraattorin/terveydenhoitajan/psykologin tuki				
tiiviimpi yhteistyö huoltajan kanssa				
lisätietoja				

3. Miten lapsi on edistynyt esiopetuksen eri sisältöalueissa?

sisältöalue	ei vaikeuksia	vähäisiä vaikeuksia	toistuvia vaikeuksia	huomioita
kieli ja vuoro-vaikutus				
matematiikka				
etiikka ja katsomus				
ympäristö- ja luonnontieto				
terveys				
fyysinen ja motorinen kehitys				
taide ja kulttuuri				

4. Tehostetun tuen järjestäminen (määritellään tarkemmin oppimissuunnitelmassa)

pedagogiset ratkaisut
oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut
oppilashuollolliset järjestelyt
muu, mitä?

Kempeleessä _____/ 20___ _____
_____

Huoltajien kuuleminen: _____/ 20___ _____
_____

Käsitelty oppilashuoltoryhmässä_____/20____

Tehostetun tuen tarve: ☐ ei, yleinen tuki riittää
☐ kyllä, tuki määritellään tarkemmin oppimissuunnitelmassa

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

Liite 7

OPPIMIS- JA KUNTOUTUSSUUNNITELMA ESIOPETUS
(Tehostettu tuki)

Esiopetusyksikön nimi:

1. LAPSEN TIEDOT

Lapsen tiedot	Lapsen nimi	Ryhmä
	Lähiosoite	Syntymäaika
	Postinumero	Puhelin
Huoltajat	Huoltaja	Puhelin
	Huoltaja	Puhelin
	Muu huoltaja	Puhelin
Hoito- ja kasvatus-henkilöstö	Lastentarhanopettaja	Puhelin
	Lastenhoitajat/-ohjaajat	
Muut verkosto-työntekijät	Erityisopettaja/ Kelto	Puhelin
	Terveydenhoitaja/ Lääkäri	Puhelin
	Psykologi	Puhelin
	Terapeutit	Puhelin
	Muut asiantuntijat	Puhelin

2. OPPIMISSUUNNITELMAN LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA
(asiakirjoja ei liitetä oppimissuunnitelmaan)

☐ varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) (laadittu)
☐ varhaiskasvatuksen kuntoutussuunnitelma (laadittu)
☐ lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (laadittu)
☐ pedagoginen arvio (laadittu)
☐ muut asiakirjat, mitkä? (laadittu)

3. LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN

(täytetään ne kohdat, jotka ovat tarpeen ao. lapsen kohdalla)

Lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
Lapsen työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä sosioemotionaalisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
Pedagogiset ratkaisut **(esim. joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat, oppimateriaalit)**
Muu tuki **(esim. erityiset apuvälineet, kommunikointitavat)**
Fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, kuntouttavat tai muut ratkaisut
Moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja toimijoiden vastuualueet
Yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan antama tuki, lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatustoimintaan sekä kuvaus siitä.

4. ARVIOINTI JA SEURANTA

Lapsen edistymisen seuranta ja arviointi (mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä lapsen itsearviointi)	
Oppimissuunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran:	
Allekirjoi-tukset	Päiväys: Kempeleessä 20 ☐ Lapseni esiopetuksen kannalta välttämättömiä tietoja saa siirtää esiopetusyksiköstä toiseen ja tulevaan kouluun. Huoltaja(t) _____ _____ Lastentarhanopettaja _____ Erityisopettaja /Kelto _____ Muu asiantuntija _____ Muu asiantuntija _____

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

Oppimissuunnitelman toteutumisen arviointi Päivämäärä:

Lapsen nimi:

Lapsen edistyminen oppimissuunnitelmassa määritellyissä tavoitteissa:

Arvio oppimissuunnitelmassa määriteltyjen opetusjärjestelyjen, toimintatapojen ja tukitoimien sopivuudesta ja riittävyydestä:

Arviointiin osallistuneet:

Allekirjoitukset:

_____

_____

_____

_____

_____

Liite 8

PEDAGOGINE SELVITYS ESIOPETUS
erityisen tuen päätöksentekoa varten

☐ **Erityisen tuen aloittamiseen**
☐ **Erityisen tuen seurantaan**
☐ **Erityisen tuen lopettamiseen**

lapsi _____ **syntymäaika**_____

esiopetusyksikkö ja ryhmä_____

lastentarhanopettaja _____

erityisopettaja/ kelto _____

1. **Lapsen kasvun ja oppimisen tilanne**

Lapsen vahvuudet
Oppimisvalmiudet
Tuen tarpeet (omatoimisuus, tunneilmaisu, sosiaaliset ja työskentelytaidot, motoriikka ja kädentaidot, kielelliset taidot, matemaattiset taidot)

2. **Lapsen saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista**

Opetushenkilöstö, oppilashuolto, ohjaajat, muut tarvittavat palvelut
Opetusmenetelmät ja työtavat
Materiaalit ja välineet
Arvio tehostetun tuen vaikutuksista ja riittävyydestä

3. **Erityisen tuen järjestäminen (määritellään tarkemmin HOJKS:ssa)**

pedagogiset ratkaisut
oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut
oppilashuollolliset järjestelyt
muu, mitä?

Liitteet: ☐ pedagoginen arvio ☐ oppimissuunnitelma ☐ _____ lausunto

Kempeleessä _____/ 20___

_____

Huoltajien kuuleminen: _____/ 20___

_____

Käsitelty oppilashuoltoryhmässä _____/20____

Erityisen tuen tarve: ☐ ei, tehostettu tuki riittää
☐ kyllä, tuki määritellään tarkemmin HOJKSissa

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

Liite 9

YLEISEN / TEHOSTETUN TUEN TARKISTUSLISTA

oppilas: _____ lk:_____ lv:_____

TUKITOIMI	**kyllä**	**ei**	**ei tarvetta**	**arvio tuen vaikutuksesta**
OPPIMISYMPÄRISTÖ				
Istumapaikka lähellä opettajaa				
Tavaroilla omat sovitut paikat				
Ylimääräiset ärsykkeet karsittu luokasta ja tärkeimmät hahmottuvat helposti				
Selkeät, yhdessä sovitut säännöt / käytännöt luokassa				
Lisätyt työskentelytauot				
Eriytetty työskentelytila (esim. sermit, muu tila)				
Muu, mikä?				
OPPIMISEN TUKEMINEN				
Päivän / oppitunnin ohjelman ja tavoitteiden läpikäyminen yhdessä oppilaiden kanssa				
Ohjelma selkeästi näkyvissä oppitunnin / koulupäivän ajan				
Kahdenkeskiset keskustelut oppilaan kanssa yhteisten / omien tavoitteiden selvittämiseksi				
Läksyjen merkitseminen taululle				
Läksyvihon / -päiväkirjan käyttö				
Opettajan / ohjaajan / kaverin apu läksyjen merkitsemisessä				
Läksyjen kertaus ennen tunnin / päivän päättymistä				
Läksykirjojen ja opiskeluvälineiden mukanaolon tarkistaminen oppitunnin/päivän päättyessä				
Tehtävälistan / toimintasuunnitelman käyttö luokassa / kotona				
Havaintomateriaalin käyttö				
Eriytettyjä tehtäviä / materiaaleja. Mitä? Missä oppiaineessa?				
Lisätty opettajan henkilökohtaista ohjausta. Missä oppiaineessa?				

TUKITOIMI	kyllä	ei	ei tarvetta	arvio tuen vaikutuksesta
Samanaikaisopetusta (erityisopettaja / resurssiopettaja) Montako tuntia / viikko? Missä oppiaineessa?				
Osa-aikainen erityisopetus Montako tuntia / viikko? Missä oppiaineessa?				
Lisäaikaa kokeissa				
Osa koetehtävistä suullisesti. Missä oppiaineessa?				
Koulunkäyntiohjaajan tuki. Missä oppiaineessa?				
Säännöllinen palaute tehtävien tekemisestä suullisesti / kirjallisesti				
Säännöllinen palaute käyttäytymisestä suullisesti / kirjallisesti				
Palkkioiden sovittu ja järjestelmällinen käyttö				
Lisätty sosiaalisten taitojen harjoittelua aikuisen tuella				
Oppimissuunnitelma				
Muu, mikä?				
TIIVIIMPI YHTEISTYÖ				
Lisätty yhteydenottoja huoltajiin puhelimitse tai jollakin muulla tavalla				
Säännöllisesti tietoa Wilman kautta				
Reissuvihon säännöllinen käyttö				
Tavoitteista ja toimenpiteistä sovittu yhdessä huoltajan kanssa				
Yhteistyö erityisopettajan kanssa				
Yhteistyö muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa				
Oppilaan tilanteen selvittäminen oppilashuoltoryhmässä				
Asiantuntijapalveluiden käyttö (psykologi, sosiaalitoimi jne.)				
Lisähuomioita				

Opettaja merkitsee tähän tarkistuslistaan käyttämänsä tukitoimet.

Tämä lista liitetään pedagogiseen arvioon / selvitykseen.

Liite 10

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS) ESIOPETUS

Esiopetusyksikön nimi:

1. HENKILÖTIEDOT

Henkilö-tiedot	Lapsen nimi	Ryhmä
	Lähiosoite	Syntymäaika
	Postinumero	Puhelin
Huoltajat	Huoltaja	Puhelin
	Huoltaja	Puhelin
	Muu huoltaja	Puhelin
Hoito- ja kasvatus-henkilöstö	Lastentarhanopettaja/ Erityisluokanopettaja/ Kelto/ Erityisopettaja	Puhelin
	Muut (lastenhoitajat, erityislastenohjaaja)	Puhelin
Muut verkosto-	Lääkäri	Puhelin
työntekijät	Terveydenhoitaja	Puhelin
	Psykologi	Puhelin
	Terapeutit	Puhelin
	Muut asiantuntijat	

Erityisen tuen päätös
Päätöspäivämäärä: Päätöksentekijä:

Oppivelvollisuus: ☐ yleinen oppivelvollisuus, alkanut ☐ pidennetty oppivelvollisuus, alkanut:

Mahdollinen päätös perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta
Päätöspäivämäärä: Päätöksentekijä:

2. HOJKSIN LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA

(asiakirjoja ei liitetä HOJKSiin)

☐ varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) (laadittu)
☐ varhaiskasvatuksen kuntoutussuunnitelma (laadittu)
☐ oppimissuunnitelma (laadittu)
☐ pedagoginen arvio (laadittu)
☐ asiantuntijalausunnot, mitkä? (laadittu)
☐ muut asiakirjat, mitkä? (laadittu)

3. LAPSEN ESIOPETUKSEN JA TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMINEN

(täytetään ne kohdat, jotka ovat tarpeen ao. lapsen kohdalla)

Lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
Lapsen oppimisvalmiuksiin ja työskentelytaitoihin liittyvät tavoitteet
Lapsen muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
Pedagogiset ratkaisut **(esim. joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat, oppimateriaalit)**
Muu tuki **(esim. osa-aikainen erityisopetus, erityiset apuvälineet, kommunikointitavat)**
Fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
Moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja erityistä tukea koskevassa päätöksessä määritellyt tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja toimijoiden vastuualueet.
Kuvaus lapsen esiopetuksen järjestämisestä: muun esiopetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä (miten ja milloin em. ryhmissä)
Esiopetuksen kuljetus (järjestelyt, valvonta, vastuu)
Muu varhaiskasvatustoiminta (osallistuminen ja kuvaus yhteistyöstä järjestäjän kanssa)

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS) ESIOPETUS
Toiminta-alueittain opiskeleva oppilas

Esiopetusyksikön nimi:

1. HENKILÖTIEDOT

Henkilö-tiedot	Lapsen nimi	Ryhmä
	Lähiosoite	Syntymäaika
	Postinumero	Puhelin
Huoltajat	Huoltaja	Puhelin
	Huoltaja	Puhelin
	Muu huoltaja	Puhelin
Hoito- ja kasvatus-henkilöstö	Lastentarhanopettaja/ Erityisluokanopettaja/ Kelto/ Erityisopettaja	Puhelin
	Muut (lastenhoitajat, erityislastenohjaaja)	Puhelin
Muut verkosto-työntekijät	Lääkäri	Puhelin
	Terveydenhoitaja	Puhelin
	Psykologi	Puhelin
	Terapeutit	Puhelin
	Muut asiantuntijat	

Erityisen tuen päätös
Päätöspäivämäärä: Päätöksentekijä:

Oppivelvollisuus: ☐ yleinen oppivelvollisuus, alkanut ☐ pidennetty oppivelvollisuus, alkanut:

Mahdollinen päätös perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta
Päätöspäivämäärä: Päätöksentekijä:

2. HOJKSIN LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA

(asiakirjoja ei liitetä HOJKSiin)

☐ varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) (laadittu)
☐ varhaiskasvatuksen kuntoutussuunnitelma (laadittu)
☐ oppimissuunnitelma (laadittu)
☐ pedagoginen arvio (laadittu)
☐ asiantuntijalausunnot, mitkä? (laadittu)
☐ muut asiakirjat, mitkä? (laadittu)

3. LAPSEN ESIOPETUKSEN JA TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMINEN

(täytetään ne kohdat, jotka ovat tarpeen ao. lapsen kohdalla)

Lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
Lapsen oppimisvalmiuksiin ja työskentelytaitoihin liittyvät tavoitteet
Lapsen muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
Yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain

Pedagogiset ratkaisut **(esim. joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat, oppimateriaalit, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet ja muu tuki)**
Fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
Moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja erityistä tukea koskevassa päätöksessä määritellyt tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja toimijoiden vastuualueet.
Kuvaus lapsen esiopetuksen järjestämisestä: muun esiopetuksen yhteydessä ja/tai erityisryhmässä (miten ja milloin em. ryhmissä)
Esiopetuksen kuljetus (järjestelyt, valvonta, vastuu)
Muu varhaiskasvatustoiminta (osallistuminen ja kuvaus yhteistyöstä järjestäjän kanssa)
Yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan antama tuki

4. ARVIOINTI JA SEURANTA

Lapsen edistymisen seuranta ja arviointi (mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä lapsen itsearviointi)	
HOJKS tarkistetaan seuraavan kerran:	
Allekirjoi-tukset	Päiväys: Kempeleessä 20 ☐ Lapseni esiopetuksen kannalta välttämättömiä tietoja saa siirtää esiopetusyksiköstä toiseen ja tulevaan kouluun. Huoltaja(t) _____ _____ Lastentarhanopettaja/ Erityisluokanopettaja _____ Erityislastentarhanopettaja/ Erityisopettaja _____ Muu asiantuntija _____ Muu asiantuntija _____

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

HOJKSin toteutumisen arviointi Päivämäärä:

Lapsen nimi:

Lapsen edistyminen HOJKSissa määritellyissä tavoitteissa:

Arvio HOJKSissa määriteltyjen opetusjärjestelyjen, toimintatapojen ja tukitoimien sopivuudesta ja riittävyydestä:

Arviointiin osallistuneet:

Allekirjoitukset:

_____

_____

_____

_____

_____

4. ARVIOINTI JA SEURANTA

Lapsen edistymisen seuranta ja arviointi (mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä lapsen itsearviointi)	
HOJKS tarkistetaan seuraavan kerran:	
Allekirjoi-tukset	Päiväys: Kempeleessä 20 ☐ Lapseni koulunkäynnin kannalta välttämättömiä tietoja saa siirtää esiopetusyksiköstä toiseen ja tulevaan kouluun. Huoltaja(t) _____ _____ Lastentarhanopettaja/ Erityisluokanopettaja _____ Erityislastentarhanopettaja/ Erityisopettaja _____ Muu asiantuntija _____ Muu asiantuntija _____

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

HOJKSin toteutumisen arviointi Päivämäärä:

Lapsen nimi:

Lapsen edistyminen HOJKSissa määritellyissä tavoitteissa:

Arvio HOJKSissa määriteltyjen opetusjärjestelyjen, toimintatapojen ja tukitoimien sopivuudesta ja riittävyydestä:

Arviointiin osallistuneet:

Allekirjoitukset:

_____

_____

_____

_____

_____

KASVUN JA OPPIMISEN TUEN TARPEEN ARVIOINTI PÄIVÄHOIDOSSA/ ESIOPETUKSESSA OLEVALLE LAPSELLE

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa määritellään, miten lapsen tuen tarve huomioidaan lapsiryhmän toiminnassa, lapsiryhmän koossa ja henkilöstön määrässä. Arviointi on kiertävän erityislastentarhanopettajan ja kasvatushenkilöstön yhteinen työväline. Arvioinnin pohjaksi otetaan aiemmin todettu erityisen tuen tarve (esim. puheterapeutin, psykologin, lääkärinlausunto) ja tämän hetken havainnot.

Arvioinnista säilytetään kappaleet sekä erityispäivähoidossa että lapsen omassa päivähoito-/ esiopetuspaikassa.

Arvioinnista saatu pistemäärä on peruste mahdolliselle lisäresurssille. Tästä lisäresurssista keskustellaan yhdessä päivähoidon/ esiopetuksen esimiesten kanssa. Pistemäärä vaikuttaa Effica-päivähoito-ohjelman paikkakertoimiin.

Kunkin osion pisteet lasketaan yhteen ja jaetaan kahdeksalla. Pistemäärä kuvaa lapsen tuen tarvetta lapsiryhmässä.

1-2 p. Lapsiryhmän toiminnassa tulee huomioida lapsen tuen tarve

Päivähoidon/ esikoulun arjessa on huomioitava lapsen tuen tarve toimintatapa- tai ympäristömuutoksilla esim.: pienryhmätoiminta, kuvien ja tukiviittomien käyttö, monipuolisten opetusmateriaalien ja leikkivälineiden käyttö.

2.1. – 3.87 p. Päivähoito-/ esiopetusryhmän koko pienempi tai lisäresurssina ryhmä-/ henkilökohtainen ohjaaja tai tuetun esiopetuksen ryhmä

Paljon yksilöllistä tukea tarvitsevan lapsen/lasten ryhmään sijoitetaan ohjaaja niin pian kuin mahdollista. Esiopetusikäinen tukea tarvitseva lapsi ohjataan tuettuun esiopetuksen pienryhmään. Tuen muotoon vaikuttavat lapsiryhmän koko, lapsen ikä ja lapsen perushoidon tarve.

KEMPELE
HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

ERITYISEN TUEN TARPEEN ARVIOINTI PÄIVÄHOIDOSSA/ ESIOPETUKSESSA OLEVALLE LAPSELLE

Lapsen nimi: _____ s._____

Päivähoito-/esiopetuspaikka:_____ Pvm_____

1. Lapsen sosiaaliset taidot ryhmässä
1 Lapsi toimii isossa ryhmässä **2** Lapsi toimii ohjatussa toiminnassa/ pienryhmässä **3** Lapsi toimii yhden lapsen kanssa aikuisen tuella **4** Lapsi toimii vain yksin, ei osoita kiinnostusta muita lapsia kohtaan ja tarvitsee paljon aikuisen tukea

2. Lapsen omatoimisuus, selviytyminen arkitilanteessa ja jaksaminen
1 Lapsi toimii pääsääntöisesti itsenäisesti päivähoidon arkitilanteissa (ruokailu, pukeutuminen, hygienia), hän tuntee päiväkodin/ esikoulun tavat ja hän toimii annettujen ohjeiden mukaisesti **2** Lapsi on väsynyt, jaksamaton, päivärytmin löytämisen vaikeus lisää aikuisen tuen tarvetta **3** Lapsi tarvitsee usein muistuttamista ja tilanteeseen palauttamista **4** Lapsi tarvitsee paljon aikuisen fyysistä ohjausta, hän ei ole vielä omatoiminen

3. Lapsen tunteiden ilmaisu ja hallinta
1 Lapsi ilmaisee tunteitaan, ottaa kontaktia muihin ja sietää ristiriitatilanteita ilman aikuisen lisätukea **2** Lapsi tarvitsee jonkin verran tavanomaista enemmän aikuisen tukea esim. ristiriitatilanteissa, pettymysten kohtaamisessa ja/tai omien tunneilmaisujen hallinnassa **3** Lapsi tarvitsee paljon aikuisen tukea esim. ristiriitatilanteissa, pettymysten kohtaamisessa ja/tai omien tunneilmaisujen hallinnassa **4** Lapsi ei kykene vielä ilmaisemaan tai hallitsemaan tunteitaan, tarvitsee aikuisen jatkuvaa tukea pystyäkseen lapsiryhmässä

4. Lapsen kielen ja kommunikaation kehitys

1 Lapsen kielen kehitys on tavanomainen, hän ei tarvitse lisätukea
2 Lapsi tarvitsee jonkin verran lisätukea kielen kehitykseen (viivästynyt kielenkehitys, ei erityisvaikeuksia)
3 Lapsi tarvitsee paljon lisätukea kielen kehitykseen: rauhallinen puhetilanne, kuvien/viittomien käyttö kommunikaation tukena
4 Lapsen tarvitsee paljon lisätukea kielen kehitykseen (kielelliset erityisvaikeudet): paljon aikuisen yksilöllistä ohjausta ja kielellisen oppimisympäristön rakentamista

5. Lapsen motoriset taidot ja fyysinen selviytyminen

1 Lapsen motoriset taidot ikätasoiset, ei lisätuen tarvetta
2 Lapsen motoriset perusvalmiudet ovat hyvät, tarvitsee aikuisen lisätukea
3 Lapsen motoriset perusvalmiudet ovat kehittymässä, liikkeet onnistuvat yksin toimittaessa, lapsi tarvitsee toimintaansa aikuisen lisätukea
4 Lapsen motoriset perusvalmiudet ovat selkeästi puutteelliset ja hän tarvitsee aikuisen jatkuvaa ohjausta / paljon lisätukea

6.Leikki

1 Lapsi leikkii muiden lasten kanssa ikätasoisesti ja monipuolisesti –ei lisätuen tarvetta
2 Lapsi leikkii yksipuolisesti ja leikin vastavuoroisuus on vähäistä
3 Lapsen leikki on lyhytkestoista ja jäsentymätöntä; tarvitsee runsaasti aikuisen lisätukea ja ohjausta
4 Lapsi ei leiki lainkaan; hän tarvitsee aikuisen leikkimään kanssaan kehittääkseen omia leikki-ideoita ja leikin vastavuoroisuutta

7.Oppiminen: keskittyminen, tarkkaavaisuus, oman toiminnan ohjaus

1 Lapsi on kiinnostunut ympäristöstään ja elämän ilmiöistä, hän tutkii ja pyrkii toimimaan monipuolisesti vaikuttaakseen niihin; ei lisätuen tarvetta
2 Lapsen kiinnostus ympäristöään kohtaan vaihtelee ja keskittyminen vaatii tilanteeseen pysäyttämistä.
3 Lapsi ei pysty suuntaamaan kiinnostustaan ympäristöään kohtaan; tarvitsee paljon lisätukea kiinnostuksen kohdentamissa (tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeus)
4 Lapsi ei havainnoi ympäristöään eikä suuntaudu siihen kiinnostuneesti; tarvitsee aikuisen intensiivisen tuen

8. Päivähoidon/ esiopetuksen hoito- ja kasvatushenkilöstö
1 Lapsen mahdolliset tuen tarpeet, lapsen kehityksen seuranta ja yhteistyö vanhempien kanssa sisältyvät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa/ esiopetuksen oppimissuunnitelmaan **2** Lapsen tuen tarve edellyttää kuntoutus-/ oppimissuunnitelman (tehostettu tuki) laadintaa perheen, päivähoitohenkilöstön ja kuntouttavan tahon kanssa (henkilöstö sitoutuu toteuttamaan suunnitelmaa lapsen arjessa) **3** Lapsen tuen tarve edellyttää henkilöstöltä mittavaa verkostotyötä, kouluttautumista ja erikoisosaamista

Arvioinnin koonti:

Pistemäärä		
Tuen muotoon vaikuttavat tekijät (esim. omatoimisuustaidot, aggressiivisuus, karkailu)		
Tukisuunnitelma		

Arvioinnin suorittajat: _____

OPPILASHUOLTORYHMÄ KAAVAKE Liite12
Luottamuksellinen / Arkistoidaan

LÄSNÄOLIJAT	
☐ rehtori/päiväkodinjohtaja ☐ erityisopettaja, kelto ☐ opinto-ohjaaja ☐ terveydenhoitaja ☐ lääkäri ☐ kuraattori ☐ psykologi ☐ koulunkäyntiohjaaja/erityislastenohjaaja	☐ esiopettaja/ luokanopettaja ☐ luokanohjaaja ☐ oppilas ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ huoltajat_____

PVM

OPPILAAN / OPISKELIJAN TIEDOT		
Etu- ja sukunimi	Esiopettaja/ luokanopettaja/ luokanohjaaja	Lk/ kurssi/ ryhmä

VIREILLEPANIJA
Nimi ja työtehtävä

ASIA

TOIMENPITEET/PERUSTELUT

VASTUUHENKILÖ
Nimi ja työtehtävä

SEURANTA

TIETOJEN LUOVUTUS
Mitä tietoja ja kenelle oppilaasta / opiskelijasta on luovutettu?

KIRJALLINEN SUOSTUMUS (POL 40§)
☐ Oppilaan huoltajalta tai muulta lailliselta edustajalta pyydetään yksilöity kirjallinen suostumus pyytää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja seuraavalta taholta: _____
Kaavake säilytetään salassa pidettäville asiakirjoille varatussa lukitussa tilassa. Huoltajalla on oikeus nähdä ja tarvittaessa saada kopio kaavake alaikäistä lastaan koskien. 18 vuotta täyttäneillä opiskelijoilla on oikeus nähdä ja saada tarvittaessa kopio kaavakkeesta